

látjuk, hogy abban $8 + 5 = 13$ novella van. A későbbi kiadások hol két, hol három, hol egy kötetben adják a novellákat. Kéziratunkban nincsenek meg ezek: A fehér angyal, Komárom, A szerencsétlen szélkakas, Szegény asszony áldozatja, Egy bál. Ellenben az 1850-esből hiányzik: Fáy Gyula, A tarcali kápolna, Képek 1848—49-ből, Szenttamási György. — Egyes darabok a *Magyar emléklapokban*, illetőleg a *Magyar Írók Füzeteiben* is megjelentek közülök. Mivel «az eredeti után leírva» bejegyzésből azt tehetni föl, hogy vagy kéziratról, vagy nyomtatványról van leírva, az a kérdés merül fel, hogy melyik kiadásról? Magyar kiadása Pesten 1850-ben, német kiadása ugyanott szintén 1850-ben jelent meg. A Szinnyei lexikona szerint ezt az 1850-es pesti kiadást elkobozták s csak később, 1868-ban jelent meg újból «Schlachtenbilder 1851.» címmel. Erről Jókai az *Emlékeimből* c. könyvében található «Sajtó és cenzura Magyarországon» c. fejezetében nem szól. (1912. 48. 1.) A családi hagyomány azt tartja, hogy e könyvek az elkobzott kiadás másolatai. A két kéziratos kötetke Varga István (1837—96) győnyi tanár és igazgató (1870—1895) birtokában volt s attól mostani tulajdonosának nagybátyja, az ő hivatali utódja kapta. Hogy ki másolta, nem tudhatni. Lehet, hogy maga Varga István. Mindenesetre érdekes emléke a cenzura elleni küzdelemnek.

GULYÁS JÓZSEF.

JÓKAI MÓR ISMERETLEN LEVELE GR. TELEKI SÁNDORHOZ.

Jókai itt közölt levelét Kuncz Aladár hátrahagyott írásai között találtam. A levél Jókai erdélyi útjával kapcsolatos, de egyben a Teleki Sándor iránt érzett barátságának is emléke. A levél eredetéről az a néhány sor tudósít, amelyet egykori tulajdonosa vetett a levél hátlapjára. «Ez a levél gr. Teleki Sándorhoz szolt. Berkesi¹ találta Tanay Gusztáv elhunyt sógoránál az ő gyűjteményében. A levelet Teleki Sándor ajándékozta Tanaynak.» Jelenleg Máthé-Szabó Magda tanárnő tulajdonában van Kolozsvárt.

Kedves barátom.

Ha Isten is úgy akarja, az idén csakugyan eljutok Hozzád. Úgy Augusztus 31-kán este megyek Kolozsvárra, onnan 5-ikén tovább. Az unitárius atyafiakról kell mértéket vennem, mert egy regényt akarok rájuk szabni. Azontúl aztán rendelkezésedre állok, s ha otthon találalak, vagy szárazon, vagy gőzön csak eljutok valahogy. Hogy a confuziót tökéletessé tegyem, Domahidy Ferinek is irtam: már most nem tudom, hogy hol kapom meg? Azt szeretném különösen sejteni, hogy Kolozsvárról tengelyen rövidebb e az út Hozzád, vagy vasuton NagyBányának kerülve? Majd megtudom azt ott helyben.

Isten áldjon meg, kedves nőddel és gyermekeiddel együtt, ezt kívánja velem együtt a feleségem is.

B. füred. $\frac{26}{7}$. 76.

Ölel
igaz barátod
Jókai Mór.

Közli: JANCSÓ ELEMÉR.

¹ Egykori kolozsvári egyetemi tanár.